

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštai predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštai predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 58.

Sobota 21. julija 1928.

Leto III.

Kaj kujejo v Beogradu?

Nevtralno vlado?
Delovno vlado?
Volilno vlado?
Hegemonistično diktaturo?

Opozicija je zahtevala sestavo nevtralne volilne vlade. Na nevtralno vlado so režimski in gospodarsko interesi krogi hegemonizma kmalu pristali in s tem pokazali navidez dobro voljo. Opozicija pa seveda vztraja na volilni vladi in drugih zahtevah!

S tem je vstvarjen nov politični položaj, ki onemogoča sestavo nove vlade strokovnjakov, kakor pravijo, ker se vsak nepolitični strokovnjak zaveda, da se more sestaviti nevtralna vlada le tedaj, če so se stranke sporazumele glede značaja nevtralne vlade. Dokler pa sporazum glede bistva, nevtralne vlade med strankami ni dosežen, ne more biti govora o sestavi nevtralne vlade, ker bi se v tem slučaju nevtralni minister eksponiral za eno ali drugo politično skupino ali pa za režim.

Ta politična situacija ni najugodnejša. V režimskih krogih in v gospodarskih krogih, ki imajo interes na obstoju dosedanjega režima, se

namreč zbuja bolj in bolj strast hegemonizma. Ta strast narašča in časopisje beograjske buržuazije jo podpira s tem, da pokazuje na eni strani dobrohotnost za sporazum, na drugi strani pa grozi, češ, v gospodarskem interesu in sanacije političnih razmer v državi je, da se opozicijo pregazi ter eventualno proti njej porabi najstrožje mere zakona. Tako se vstvarja še neugodnejše razpoloženje za sporazum, naravnost vceplja misel na politični teror in diktaturo.

Ta namen kažejo tudi napadi opozicije, ki pa teh napadov ne zna parirati, nego jim enako daje nove pobude s svojim nastopanjem.

Slovenski klerikalci hodijo okoli tega vprašanja kot mačka okoli vrele kaše. Vendar je pa iz njihove agresivnosti posneti, da so kot »avtonomisti« odločno za režimsko diktaturo.

Naša demokracija in naš parlamentarizem sta torej na jako slabih nogah, ker ju izvajajo koristolovci in — demagogi.

Mi čakamo mirno na razvoj v zaveš, da od naše buržuazije ne moremo pričakovati drugega kakor teror in diktaturo.

kovne organizacije in se naj potom istih boré in videli bodo, da bodo dosegli to, kar opravičeno zahtevajo.

Na tem občnem zboru se je ta volja pokazala, a k tej bi bilo želeli, da slede tudi dejanja.

Okrožni urad je v najslabših rokah!

Klerikalci so si prisvojili Okrožni urad, da ga iz temelja rušijo. — Klerikalna bogataša Ogrin in Resl zahtevata znižanje dajatev in poslabšanje zakona o zavarovanju delavcev. — 13-milijonski krediti domačim kapitalistom.

Neverjetne stvari se dogajajo danes na Okrožnem uradu. Klerikalni bogataši, ki so poprej rinili v Okrožni urad pod pretvezo, da si žele enkrat tudi falzificirane klerikalne večine, so vprizorili na sredini seji ravnateljstva naravnost organiziran in premišljen atentat na socialne pridobitve naših delavcev.

Uvodoma je poročal ravnatelj dr. Bohinjec o tekočih poslih urada pri čemer se je odtaknil tudi računskega zaključka za prve štiri mesece tega leta. Ta računski zaključek izkazuje sicer nad milijon pribitka, kar bi značilo, da pojde naše bolniško zavarovanje bolj čisto časom nasproti in da se bo dalo s tem pribitki vstvariti marsikatero novo in potrebno socialno napravo v Sloveniji, zlasti pa v doslej vedno zanemarjeni mariborski oblasti.

Vendar pa temu ni tako. V bilanci izkazuje urad okoli 14 milijonov dinarjev neiztrajanih prispevkov. To se pravi: Slovenski kapitalisti drže v svojih kasah 7 milijonov dinarjev delavskega denarja, ki so ga svojim delavcem sproti odtrgovali in 7 milijonov dinarjev denarja, ki ga morajo sicer sami plačati, ki jim ga pa tudi delavci zaslužijo. To so po ceni krediti za slovenske kapitaliste, kajti Okrožni urad jim v skrajnem slučaju zaračuna le 5 odstotkov obresti. Mi seveda prav nič ne pretiravamo, če ob tej priliki povemo, da bo Okrožni urad pri teh težkih milijonih, ki mu jih dolgujejo slovenski bogataši, zgubil skoro gotovo 2 milijona dinarjev.

Potem je pa seveda naše socialno zavarovanje že pasivno, kajti njegovi največji nasprotniki so mu prizadejali s svojim neporavnanim prispevkom hud udarec.

No in sedaj pa prihajajo generalni klerikalne stranke Slovenije in člani tega ravnateljstva, ki bi morali z vso strogostjo tirjati zaostale prispevke in braniti urad pred zgubami in pred polomom, gg. Ogrin, Resl i. dr., podprti od radikala Ravnihirja, in zahtevajo mesto strožjega izterjavanja obzirnejše postopanje s tistimi delodajalci, ki ne izročajo delavskega denarja delavski instituciji, kajti slovenskih kapitalistov se po mnenju klerikalnega g. Ogrina ne sme šikanirati, njih se ne sme rubiti, če so oni delavski denar zapravili za bog ve kaj.

To in še marsikaj je na seji ravnateljstva Okrožnega urada povedal brez sramu in v odkriti mržnji proti tej delavski instituciji klerikalni pr-

vaik g. Ogrin iz Ljubljane. Pa je dobil zagovornike in takoj je izgledalo, da je bila ataka proti social. zavarovanju pripravljena. Za njim se je namreč prijavil k besedi g. Ravnihar, ki je istotako smešil naše težko priborjene socialne ustanove. Zahteval je spremembo zakona v prilog kapitalistom, znižanje dajatev in prispevkov, obzirno izterjavanje itd. Pa tudi g. Resel se je oglasil in povedal, da je treba vse to spremeniti, ker da so prispevki in dajatve previsoke. Vsemu temu da je zopet kriv zakon, ki ga je treba na vsak način spremeniti.

Vse to se je govorilo brez vsakega sramu, kakor da bi v Okrožnem uradu sedeli sami kapitalisti, ki hočejo odpraviti te socialne institucije, odkar je minister Gosar imenoval svoje novo klerikalno ravnateljstvo. Ja, celo trdilo se je, da je bil zakon delan v dobi verižništva in da ga je vsled tega treba popraviti. (Zakon se je delal namreč na pritisk 12 socialističnih poslancev in takrat še ne razbitih strokovnih organizacij.)

Prvi je moral braniti naše zavarovanje pred temi izpadi s. Oslak v imenu delavcev. Očitaj je klerikalnim bogatašem, da so prišli vsled tega v ravnateljstvo, da v jedru uničijo naše socialno zavarovanje. Najbolj jih je seveda zadel s temi-le besedami: »Če vas človek tako posluša, dobi vtis, da je Okrožni urad danes v najslabših rokah, kajti kadar govore v takem tonu o tej naši instituciji večinski člani ravnateljstva, potem je jasno, da se pripravlja organiziran atentat na naše socialne zavarovanje v sredini tega zavarovanja samega.«

Krščanski socialci so bili seveda v mučni situaciji. Kršili so raje strankino disciplino in se priključili našemu protestu. Epilog teh izpadov zoper socialno zavarovanje se bo odigral seveda v načelstvu klerikalne stranke, ker tam govore zopet le Ogrini, Resli i. dr., le krščanski socialci nimajo tam nobene besede.

Jasno je, da se oficijelna klerikalna politika strinja z bojem svojih bogatašev za poslabšanje delavskih socialnih pridobitev. To pa morajo delavci vedeti, kajti to so za delavce v Sloveniji danes najvažnejše stvari. Klerikalna stranka ni danes samo politično nazadnjaška, ona ni samo repk velesrbskih kapitalistov, ampak ona je predvsem konzervativna do kosti in vsled tega delavcem najbolj škodljiva.

Stavka steklarjev.

Pogumna borba naših steklarjev traja uspešno dalje, ker se drže stavkajoči disciplinirano in se kljub vsem razglasom, katere podjetje skoro vsak dan nabija na svoje deske, ne dajo vstrašiti in so s trdno voljo pripravljene zdržati do končne popolne uresničitve njihovih upravičenih zahtev. Podjetje se moti, ako misli, da bo ono zmagalo, ker se mi steklarji

raje lačni sprehajamo, kakor da bi lačni delali.

Šikane, ki so se zadnje čase dogajale v tukajšnjih podjetjih, prekašajo že vse meje in se ne dajo niti popisati. Topilničarji so morali, n. pr. delati po 12 ur dnevno pri največji vročini, čeprav predpisuje zakon samo 8-urni delavnik v večjih obratih. Zaslужili so pa 55 Din na dan. Zato so

Izredni občni zbor II. rudarske skupine.

Po kratkem presledku od zadnjega občnega zbora II. rudarske skupine, kateri se je vršil v Trbovljah dne 4. marca tl., se je na zahtevo rudarskega delavstva moral vršiti ponovni izredni občni zbor te skupine v nedeljo, dne 15. julija tl. v Trbovljah.

Glavni vzrok zahtevi delavstva po sklicanju tega izrednega občnega zbora so bili sklepi zadnjega občnega zbora za uvedbo brezposelnega zavarovanja rudarjev ter ustanovitev rudarske posredovalnice dela potom II. rudarske skupine. Torej ustanovitev neke »samopomoči«, potom katere bi bili rudarji dolžni, da sami prispevajo za one brezposel. delavce, katere meče obstoječi kapitalistični sistem dan za dnem na cesto, kakor da bi bili oni tega sami krivi. Načelo te ustanove je torej bilo: kapitalistični sistem naj brezposelnost ustvarja, a delavstvo jo naj s svojimi žrtvami vzdružuje!

To so znali posebno dobro zagovarjati ravno tisti razredni marksisti od skrajne desnice (bernotovci) in od skrajne levice, takozvani radikalni revolucionarji, kateri se pa boje biti člani razredne strokovne organizacije hujše kakor hudič križa in ki jim nobeno sredstvo ni dovolj grdo, da ga ne bi vporabili za razbijanje razredne strokovne organizacije med rudarskim delavstvom.

V koliko bi pa ta ustanova imela namen služiti za rehabilitacijo gotove politične struje, ne bomo danes podrobno tukaj razpravljali, ali povemo pa vsej delavski javnosti v razsodbo, da je ta namen obstojal; zakaj če ne bi bil to slučaj, potem bi bilo načelstvo II. rudarske skupine, ki je v rokah bernotovcev, že pred zadnjim občnim zborom poslalo svoje predloge med lokalne odbore II. rudarske skupine in prizadeto delavstvo, da bi isto zamoglo svoje stališče k tem predlogom zavzeti. Ali zavedali so se ti gospodje, da če to store, jih bo že delavstvo v naprej obsodilo. Zato so hoteli presenetiti delegate na občnem zboru in tako z

njihovo nepripravljenostjo dobiti odobrenje za njih »občekoristne« namene! Delegati, v zavesti si svoje odgovornosti napram delavstvu, so sicer skušali popraviti, kar se je popraviti dalo. Ali še s temi sklepi rudarsko delavstvo ni bilo zadovoljno ter jih je popolnoma odklonilo!

Karakteristično pri tem je, da je načelstvo II. rudarske skupine še nadalje vztrajalo pri svoji nameri in da niti na tem zadnjem izrednem občnem zboru niso stavili zahteve večine delavstva na dnevni red, temveč so samo postavili točko: Odobrenje proračuna za leto 1928! Pa tukaj so se za enkrat pošteno vrezali; delegati so bili za ta izredni občni zbor pripravljeni. Zato so po vrstnem redu propadli vsi sklepi zadnjega občnega zbora in obenem vsi predlogi, stavljeni od načelstva ali posameznih delegatov, pristašev bernotovcev ali takozvanih skrajnih levičarjev.

Zmagala je ona srednja struja, ki se je že priklopala do prepričanja, da se delavska vprašanja ne bodo nikdar reševala potom takozvanih »samopomoči«, temveč samo potom razredne borbe, izvedene po razrednih strokovnih organizacijah.

Zapomnijo si naj tisti, katerim sklepi tega občnega zbora ne ugajajo in ki pri tem svojega namena niso dosegli, da delegati, ki so glasovali proti temu načinu brezposelnega zavarovanja, niso proti vsakemu tozadevnemu zavarovanju, temveč hočejo imeti to zavarovanje izvedeno takko, kakor to njih razredni interes zahteval. To je, da se uvede splošno, zakonito, za vso državo in vse delavstvo obvezno zavarovanje zoper brezposelnost in za katero naj v prvi vrsti prispevajo tisti, ki to brezposelnost s svojim načinom gospodarstva povzročajo — to je država in podjetniki, in potem še le delavstvo.

Vemo, da ti tega prostovoljno ne bodo storili, ali zato pa imamo razredno borbo. Tisti, ki so torej za ta način uvedbe brezposelnega zavarovanja, naj vstopijo v razredne stro-

jih pa kaznovali z 100 Din in še več na 14 dni.

Steklarji so delali kakor živina. V zahvalo se jim je še reklo, da so se jim še reducirale vse njihove akordne postavke.

Dekleta in mladi delavci pod 18. letom so morali istotako delati tudi ponoči, čeprav to zakon prepoveduje.

Dekleta, katera so nosila varjeno steklo v skladišče ali vagone, so morala delati po 10—11 ur dnevno in, če so se, da pojedjo kosček suhega kruha, za trenutek ustavile, se jim je preti- lilo s kaznijo! In vpilo se je nanje

kakor na živino, ki se jo žene na se- jem!

Še kruha nismo zaslužili več pri tem podjetju, pa naj bi se pustili še nadalje izkoriščati in ubijati. Nočem biti več sužnji. Pod nobenim pogojem! Opozarjamo vse steklarje v tujih državah, da naj ne hodijo k nam v delo, dokler ne bo stavka končana.

Vam sodrugi pa kličemo: Ne dajte se zapeljati od raznih agentov pod- jetja, ki hodijo okrog vsi polni sladkih obljub. Vzdržite do kraja to vzorno disciplino kakor do sedaj. Videli boste, da bo zmaga naša.

Stavkajoči steklar.

Pogoreli so.

Z duhovniškim procesom proti s. Erzenu klerikalci niso imeli sreče. Obetali so si pač mnogo, končni rezultat je pa velika — blamaža. Ra- čunali so, da bodo s tem procesom gospodarsko ugonobili »Volkstim- me«, njenega urednika pa poslali na daljši dopust v Sodno ulico. Pa ni ratalo. Spretnemu odvetniku dr. Reismanu se je posrečilo demonti- rat kos za kosom zverženo pravno stavbo klerikalnih inspiratorjev in pravnikov. Sodišče je moralo uvaževati ugovore in faktučne rezultate tega znamenitega procesa. Kako se

je proces, od katerega so si klerikal- ci toliko obetali, razvijal in reduciral, smo že ponovno pisali. Sedaj so in- spiratorji procesa pogoreli tudi na vprašanju pravnih stroškov. Ravno od te strani so si klerikalci obetali mnogo. Mislili so: Če jim samo na- kopljejo vse te ogromne pravne stroške jih mora hudič vzeti! Pa so se zopet vrezali. Sodišče je pritožbi od- vetnika Reimana zaradi odmere pravnih stroškov ugodilo in znatno reduciralo višino stroškov. Tako se je tedaj tudi po tej strani prijateljska na- mera nasprotnikov izjalovila.

Še o stavki pri podjetju „Titan“.

Resnica oči kolje.

Z ozirom na lažnive vesti, ki jih zad- nje čase prinaša »Slovenec« glede stavke pri podjetju »Titan« v Kamniku, smo po- slali uredništvu »Slovenca«, sklicujoč se na tiskovni zakon, naslednji popravek, da se priobči pod dopisi iz Kamnika:

1. Ni res, da je stavka delavstva politič- na stavka. Res pa je, da je stavka mezdne- ga značaja.

2. Ni res, da je stavka likvidirana. Res pa je, da se je vrnilo 16 delavcev na delo, katerim je podjetje reduciralo 5 odstotkov od plače in ukinilo ugodnosti § 1154 b.

Za Savez Metalnih Radnika Jugoslavije, Oblastno tajništvo v Ljubljani:

Vinko Vrankar.

Mi vemo, da zadnji odstavek gornjega popravka ne moremo zahtevati, pač pa smo pričakovali, da bo uredništvo »Slovenca« lažnivo vest svojega kamniškega dopisnika vendar popravilo že radi tega, ker je med stavkajočimi 70 odstotkov klerikalnih vo- lilcev.

To smo pričakovali tudi zato, ker smo vedeli, da je glavni urednik »Slovenca« g. Terseglav, ki je krščanski socialista in bi moral kot tak imeti nekaj interesa, da va- ruje delavske pravice pred izkoriščanjem kapitala.

Brdko smo se varali mi, še bridkeje še pa stavkajoči delavci, ki so klerikalnega po-

litičnega prepričanja in ki so verovali v po- štenost g. Terseglava. Oni niso računali, da g. Terseglav ni svoboden mož; oni niso ve- deli, da g. Terseglav ne sme delati po svoji vesti.

Sedaj so se uverili, da je g. Terseglav kot krščanski socialist le hlapec klerikal- nega kapitala. Da mora delati tako, da re- snico prikrije in pomaže, da pride laž do veljave. Zato so danes krščanski socialisti le repek reakcionarne klerikalne stranke, okrašen s pavovim perjem, ki naj zakrije tisto, kar se poštenemu delavcu gabi.

Kljub laži, kljub vsem intrigam stavka še traja in stavkajoči so prepričani, da bo- do zmagali. Klerikalci morajo dovažati štrajkbreherje, oni lahko lažejo in intriga- jo. Ne morejo pa dati podjetju tiste produk- cijske sile, katero so dajali stavkajoči, ko so bili še zaposleni.

Ob letu, ko se bo vršila bilanca, bo lah- ko g. inž. Brandt dal na tehtnico svoje ka- talizsko prepričanje, a to prepričanje bo v bi- lanci pokazalo minus!

Agentura za štrajkbreherje.

Kakor smo zaznali, namerava Zveza industrijev članice organizacije »Absolven- tov strojno-delavske šole« v znak priznanja za njihove zasluge uniformirati. Uniforme bodo slične papeževim lakajem, rumeno- modre barve. Na glavi bodo nosili jeklene čelade z napisi »Zu vermetens«. Kot častne znake dobe v roke metlice za tiste posode. Na levi rami bo pa vsakemu sedel dobro izšolani papagaj, ki bo kričal:

»Štrajkbreher! štrajkbreher!«

Dnevne novice.

Mehikanski predsednik general Obregon ustreljen. Novi mehikanski predsednik general Obregon se je u- deležil svečanosti v kraju blizu glav- nega mesta. Zaradi vročine v restav- raciji je šel na vrt in tam je pristopil k njemu 22letni mladenič in ga ustrelil v glavo. Atentatorja so aretirali. Obregon je bil naslednik Callesa, ki je vodil ljut boj proti klerikalizmu v Mehiki, katerega je hotel novi pred- sednik nadaljevati. Atentat je bil iz- vršen očitno zaradi politike novega predsednika. Naravno je, da so na- stali nemiri po državi med klerikalci in republikanci. V sedanji situaciji bo Calles najbrže obdržal predsedništvo republike še nadaljnja tri leta.

Meščanska Kitajska? Drama ki- tajske meščanske vojne se bliža kon- cu. Iz nekdanje stare Kitajske se os- nuje nova meščanska kapitalistična Kitajska, kakor kaže tendenca raz- voja. Z zmago nad proletarskim kri- lom, ki ga je kitajska soldateska krvavo zatrla, je postalo očitno, da nastaja iz kitajskega kaosa nova me- ščanska oblika države, ki ima pa še vedno polno težav in zaprek. Po- membni v zadnji dobi sta dve kitajski konferenci. V Šangaju se je vršila konferenca bankirjev in trgovcev. Sklical jo je finančni minister narod- ne vlade T. V. Sung, ki je najvplivnej- ši v gospodarskih krogih in je zlasti uspešno podpiral vojne operacije. Ta konferenca je napravila gospodarski program meščanske Kitajske in za- htevala obenem demobilizacijo, kar pomeni toliko, kakor da zahteva, da prevzame državne posle civilna vla- da. Drugo konferenco so imeli gene- rali v Pekingju. Na tej konferenci se je general Feug uprl demobilizaciji, češ, da se Mandžurija ni priključila in da jo je treba zavojevati. Končno je Mandžurija poslala tudi svoje za- stopnike ter izjavila, da se eventu- alno priključi Kitajski, vendar pa ho- če ohraniti svojo samostojnost. To stališče je tudi povzročilo, da so se generali odrekli nadaljevanju voj- ne proti Mandžuriji, ki je pa obenem pod zaščito Japonske, ki bi gotovo posegla v tem slučaju z orožjem vmes. Generali so sklenili, da usta- nove enotno vojsko, da opuste vojno proti Mandžuriji. Vse to bi pomenilo, da je zmagala bankirska konferenca in da se je vojaštvo podredilo nje sklepom. Nova vlada hoče predvsem popraviti krivice, ki jih je Kitajski vsilil tuji imperializem s trgovinski- mi pogodbami, med katerimi so naj- nevarnejše ameriške, angleške, zla- sti pa japonske, ker je ta država naj- bližja. Več pogodb je sedaj poteklo. Kitajska bo imela še trde boje, ker se bodo najmočnejši imperialisti, ka- terim je tam doslej zorelo bogastvo,

odločno upirali, da bi nova vlada kakorkoli omejila njih dosedanje predprave. Razvoj je tudi odvisen od tega, če se ne bo posameznih ge- neralov lotila pohotnost po samo- stojnosti.

Giovanni Giolitti umrl. V Italiji je umrl nekdanji vplivni politik Gio- litti. Petkrat je bil ministrski pred- sednik. Pod njegovim zadnjim pred- sedništvom je prišel do moči fašizem. Giolitti je bil v svoji politiki kompro- misne narave. Ta njegova napaka je najbrže povzročila, da ni znal preso- jati pomena fašističnega gibanja in se je nekaj časa celo sam nagibal k fa- šizmu. Pozneje je še enkrat poizkusil organizirati opozicijo proti fašizmu, toda njega vpliv in oslabeleost sta mu odrekla. Umrl je 85 let star.

Za intendanta Narodnega gledali- šča v Ljubljani bo imenovan pesnik Oton Zupančič.

Izvoz žita. Žitni spekulanti so iz- jave da je slaba letina za žito v Ju- goslaviji, popravili, ter izjavili ino- zemskim listom, da bodo letos lahko izvozili 40.000 vagonov žita. Toliko ga še niso izvozili nobeno leto, odkar obstoji država.

Zbližanje med Nemčijo in Rusijo. Pri nemškem kanclerju H. Müllerju se je zgledil ruski zastopnik komisa- rijata za zunanje stvari Stomoniakov v Berlinu. Razgovor se je tikal polj- sko-litavskega spora in pa vprašanja, če bi bilo mogoče vpostaviti med obe- ma državama gospodarske odnose. Pogajanja so nekoliko otežkočena po meščanskem javnem mnenju v Nem- čiji radi šahtiprocasa, ker je bilo v tistem procesu obtoženih več Nem- cev, ki so bili pa oproščeni.

Orientalci uganjajo tudi visoko politiko. Pred nekaj meseci je poto- val po Evropi afganski kralj Amanu- lah. Ob povratku v Azijo se je oglašil tudi v Moskvi. Kaj je iskal v Evropi, takrat niso povedali, pač pa je af- ganski kralj, ko je obiskal Turčijo (Angoro) in Perzijo (Teheran) sklenil s tema dvema državama nov blok, ki je naperjen proti Evropi in seveda tudi proti Rusiji. Mogoče je pa tudi, da je ta pogodba nastala pod vplivom Anglije ali Francije v svrhu blokade Rusije. Ruski zunanji minister Čiče- rin je že prej hotel napraviti zvezo z azijskimi državami, ali kakor ta po- godba kaže, je njegov namen pone- srečil tudi tukaj, enako kakor v ki- tajskem vprašanju. Kapitalisti so pač enih misli in se vedno znajdejo v enem taboru.

Izpremembra volilnega reda v Gr- čiji. Grški ministrski predsednik Ve- nizelos je razveljavil proporcionalni volilni red in uveljavil večinski vo- lilni red za državni zbor. Buržuazija se torej ne le pri nas, ampak tudi v

Če nimaš Ti dobrih očal
Kar pri Peteln-u „Zeiss-punktal“!
Maribor, Gosposka ulica 5.

Zbirajte za tiskovni sklad!

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

33

Sama obrekovanja . . . Žena mu je umrla, ko je bil v ječi. Težko ga je zadela usoda. Toda kljub temu. Vzdržal je. Ostal je močan, mož jeklene volje. In to je še danes. Kako kavsa naše klerikalce! Ha- ha . . . Pojdite k njemu v pisarno. Ne. Bolje je, da napišete pismo. In mu pišite, da sem vas jaz napotil k njemu, da ste izstopili iz semenišča, iz »Orla«, iz vseh klerikalnih organizacij in da boste sedaj vstopili k »Sokolu«, k napredni, dijaški or- ganizaciji . . . Tako mu pišite in gotovo Vam bo naklonil kako podporo, ki vam bo vsaj za nekaj časa v pomoč. Do takrat pa dobim kako instruk- cijo za vas. Mogoče ne bo niti treba. Ako se pri- kupite gospodu doktorju . . .

Gospod profesor je vstal. Tudi Maksim se je dvignil. Ves bled je bil in gledal je z visoko odprti- mi očmi.

»Dolgo sva se pogovarjala. Sedaj moram spet na delo. Človek mora biti idealist, kakor so bili vsi veliki možje . . .« Gospod profesor si je po- pravil ščipalnik, pogladil brado, sedel k mizi.

»Z bogom, Koprival«

Nekaj se je zgodilo. To je čutil Maksim. Ka- kor da ne more verjeti, kakor da sanja, je težkih, počasnih korakov odšel iz kabineta. Slabo je pri- prl vrata, da so se odprla in se je gospod profesor zjezil radi tega. Ko je stopal po stopnicah navzdol, ni vedel, ali je doživel tragedijo ali komedijo . . . Vse se suče . . . Čuden profesor in filozof in pri-

vatna politika. Na ulici si je zavil ovrtnik do ušes. S pospešenim korakom se je odpravil domov.

Lačen je bil, strašno lačen . . .

Njegov oče je bil kočar na Pohorju. Kot drvar in tesar si je služil kruh. Tik pred svetovno vojno, ko je bilo Maksimu dvanajst let, pa se je ponesre- čil. Vsled neopreznosti drugih delavcev je padla velika smreka nanj in ga pokopala pod seboj. Mati je od žalosti in jetike umrla leto dni pozneje. Tako je bil Maksim zgodbna sirota. Starejši brat Martin, ki je imel takrat osemnajst let, je prevzel domači- jo. Zupan je bil varuh obema, ker se nista bila pol- noletna. Martin se je hitro poročil. V hiši je bilo treba gospodinje. Maksim je hodil k županu za pa- stirja in še domačo kravo je pasel. V šolo je imel celo uro hoda. Rad bi hodil. Z gospodom župnikom sta se dobro razumela. Njegov katehet je bil in le- pe knjige mu je posojal. Povesti s slikami, da je včasih na paši tudi sam kaj »namalal«. Pokazal je župniku. Župnik ga je bil vesel, ker je bil tako žilav in trd fant. »Ti ne boš umrl! Ti boš velik!« mu je govoril smehljaje župnik, katerega življenje se je sukalo okrog jutranje maše preko vsakodnevnih malogospodarskih opravkov do večera in spanja.

Mati je porodila petero otrok. Trije so hitro po rojstvu umrli. Glad, revščina, jetika. Ostala sta samo najstarejši Martin in najmlajši Maks. Gospod župnik je bil dober človek in nekega dne je po- klical Maksima k sebi.

»Ali bi šel v mesto v šole?«

(Pisal mu je prijatelj-kanonik iz mesta. Če ima koga, naj pošlje. Duhovnikov primanjkuje. Li-

beralizem se širi. Treba se je pripraviti. Vedno moraš biti zasiguran za bodočnost . . .) Maksimu so se zablistale oči. Se nikoli ni bil v mestu. V ti- stem lepem, daljnem mestu, ki ga je gledal s pla- nine, kadar je pasel krave in kozice . . . Tam doli, globoko v dolini leži. Dolga, široka reka se kot ne- skončna kača vije skozi mesto, ki se ob jasnih ve- čerih sveti kot sama čudežna skrivnost sredi do- line. O, kolikokrat je Maksim sedel na štoru in za- mišljen zrl v dolino . . . Kolikokrat je pozabil na čredo . . . Kaj neki vse more biti tam doli? Tukaj je tako pusto, dolgočasno. Vsi dnevi so kakor en dan. Tam doli pa mora biti vse drugače. Vsak dan kot nedelja. Vlaki vozijo, brzovlaki, joj, celih 80 km na uro. Saj jim je pravil učitelj v šoli. In avto- mobil . . . Nikoli še ni videl nobenega. Samo na papirju. In lepe, velike cerkve z visokimi stolpi so tudi tam. »Naša je stara, zelo stara in nič lepih svetnikov nima. Tako grdi obrazi. Bog oče je tak, kakor da bi ga iz gline zgnel sam hudič . . .« Maksim je bil nedeljski ministrant in si je vse do- bro ogledal. Boga očeta in vse svetnike. Tudi de- bele mašne bukke, ki jih je pri maši bral gospod župnik, je prebrskal in skušal posnemati župnikovo petje. Glo-oria-a in e-xel-sis De-o-o! Seve, to je delal takrat, kadar sta bila z županovim Tončkom sama v zakristiji . . .

In sedaj? Gospod župnik ga je vprašal, če ho- če v mesto?

»Da, gospod župnik! V mestu mora biti lepo.« In mu je hvaležno proseče poljubil roko. Gospod župnik je napisal prošnjo; v jesen ga je spremil v mesto in pastir Maks je postal gimnazijec Maks.

(Dalje prihodnje.)

Peri s Persil-om

in ravnaj pravilno!

Je sicer zelo enostavno, toda važno:

1 Raztopi Persil
v mrzli vodi.

2 Napravljeno razto-
pino vlij v kotel
napolnjen z mrzlo
vodo.

3 Perilo rahlo vlagaj in
pusti, da počasi zavre.
¼ ure kuhati zadostuje.

4 Potem, dobro, izperi;
najprej v topli in za-
tem v mrzli vodi.

Poskusite tako! Videli bode:

Persil izpolnjuje, kar obljubuje!

Grčiji hoče zavarovati z večinskim volilnim redom. Delavstvo naj bi se zavedalo, da je čisti volilni proporc tudi zanje važno politično orozje.

Šestdesetletnica pesmi o delu, ki jo imamo tudi v slovenskem prevodu, proslave dunajski sodruzi dne 7. avgusta s posebno slavnostno pevsko prireditvijo v Patru.

Si vis pacem, para bellum. (Če hočeš mir, pripravljaj vojno.) Angleški časnikar je vprašal Aristida Brianda, kaj meni o razorožitvi. Briand je v tem vprašanju pesimist, ter pravi, čeprav je sam za razorožitev, da razorožitev ne more garantirati miru, dokler ni sporazuma med vsemi državami in veljavnega podpisa dogovora. Briand pa opozarja (ima strah), da grozi nevarnost vojne od vzhoda Poljske, to je iz Rusije, ki se vedno baha, da lahko postavi v vojno nad dva milijona oboroženih mož in ne mara dejansko sodelovati pri tem vprašanju.

Razsodba v ruskem rudniškem procesu. — Enajst smrtnih obsodb. Rudniški proces je po 52-urnem posvetovanju objavljen. Od 53 obtožencev je bilo 11 obsojenih na smrt. Ven-

dar je sklenilo sodišče šestorico priporočati v pomilostitev, ker so pokazali, da se kesajo, a na drugi strani, da so to osebe v visoko tehnično naobrazbo. 34 obtožencev je prejelo zaporno kazen od 1 do 10 let. Stirje so bili obsojeni na pogojno kazen in stirje pa so bili oproščeni. Med oproščenci se nahajata Nemca Mayer in Otto; Badstieber kot tretji pa je pogojno obsojen na eno leto zapor, ki pa po enem letu ugasne, ako se bode dobro obnašal. Utemeljevanje pravi, da se je najvišji sodni dvor prepričal, da je šlo za široko razpredeno protirevolucionarno škodljivo organizacijo, ki je postojala v pokrajini Doneca, medtem ko je ista imela svoje centrale v Charkovu in Moskvi. Dokazno postopanje je dognalo, da je škodljiva organizacija postojala na eni strani iz udruženja bivših posestnikov rudokopov ter gotovih kapitalističnih krogov in na drugi iz gotovih institucij, od katerih so bile posamezne financirane od inozemstva. Tekom zadnjih treh let je ta organizacija prejela več kot tristotisoč rubljev, pri čemur so obtoženci prejeli denar povodom dopustov osebno ali

pa v obliki podpor od gotovih inozemskih institucij. Bil je to političen proces prve vrste, pri katerem pa so vsi močiji obziri igrali svojo vlogo.

Zopet zmagala angleške delavske stranke. V volilnem okrožju Halifax se je vsled odstopa predsednika angleške poslanske zbornice, liberalca Whitleya, vršila nadomestna volitev. Volilni okraj je bil mnogo let v rokah liberalne stranke, ker je na Angleškem običaj, da se predsedniku ne postavlja protikandidatov. Sedaj pa ga je delavska stranka osvojila, ki je prejela 17.536 glasov. Liberalci je prejel 12.585 in konzervativci pa 10.804 glasov.

Vi še niste vedeli! Ravno za volnene perilo je »Persil« posebno prikladen! Vse lepe moderne stvari v prijaznih barvah lahko brez nadaljnjega operete. Prepričajte se enkrat in napravite poizkus. Dober uspeh Vas bo iznenadil. Volnene in pestre predmete morate prati v mlačni vodi. S »Persilom« oprano volneno perilo ostane rahlo in mehko, ne izgubi oblike in dobi lep nov izgled.

Majhen Mussolini!

Italijanom je pač hudo, ker so hoteli pridobiti »patriji« novo slavo s »hohštaperskim« poletom na severni tečaj, dasi ne bi bili oni prvi tam; pa so doživeli strašen polom ter povzročili veliko škodo ter nesrečo tudi drugim. In namesto da bi cel svet proslavljal italijansko junaštvo, obsoja sedaj cel svet italijansko fašistično pustolovščino. Zato pa bi se fašisti najraje znesli nad celim svetom, zlasti pa nad onim časopisjem in to je skoraj vse, ki graja Nobileovo podjetje in še bolj njegovo figuro obnašanje za časa reševalne akcije — saj je general Nobile gledal v prvi vrsti na rešitev lastne osebe ter pustil druge njihovi usodi.

V Moravski Ostravi imajo italijanski konzulat in predstavnik tega kon-

Ali si že dobil novega naročnika za Del. politiko, smatraj to za svojo dolžnost!

lv. Vuk:

Proletarijat ne pozna državnih mej.

Zvečer je bil kolodvor poln občinstva. Vlak je prihajal. Izstopajo. Stirideset mož močna delavska godba jeseniška, 105 Jeseničanov in Ljubljancev, sodrugov in sodruzi. Instrumenti se svetijo v večernem soncu. Kakor bliski. Uniforma godcev se slikovito odraža iz množice. Bele hlače, črna bluza, bele kape. Za njimi telovadci, sportniki, drugi člani »Svobode« iz Jugoslavije. Nas vseh skupaj nad 170 oseb. Tega še Vil-lach ni videl, ni pričakoval.

Krepki pozdrav predsednika »Freiheit«. Se krepkejši pozdrav predsednika jugoslovanske »Svobode«. Kdo ve, jeli bi smel tako »nemoteno« proletarsko v Ljubljani odzdraviti.

Godba zaigra. Solidno, mogočno. In dolga vrsta gre v Delavski dom. Po ulicah pa mahajo robei, klobuki, roke. Iz oken lete cvetlice.

»Freundschaft, Jugoslovanit«

In vendar tudi tu oblast ni držala krm-žem rok. Popoldne je bilo. Nacionalni Vil-lacher Bürger-ji so se pritožili na policijo, zakaj dovoli, »dass die südslawischen So-kolisten« v uniformi pridejo v Villach. Rdeče srajce delavskih telovadcev so jih grizle v oči. In trebalo je precej dolgo in že z jezo dokazovati, da so to delavski telo-vadni kroji in ne sokolski, čeravno neko-liko podobni. Pa se je oblast potem opravi-čevala.

Imamo mnogo fašistov-Hakenkreuz-lerjev. Italijanski konzul gleda, kjer le mo-re, da bi dobil povod, da bi smeli italijan-

ski fašisti priti v uniformah iz Italije na grobove italijanskih padlih, ki niso daleč tukaj. Zato se je šlo. Prejudica jim ne maramo dati. Sedaj je vse v redu.

In še eno sem doživel. S sodrugom sva šla po ulici Slovenski sva govorila, kaj-pada, saj nisva itak dobro znala nemški. Pa nekdo za nama govori nekomu glasno:

»Sedaj se jih sprejema... Pred de-setimi leti so pa vojvali proti nam.«

Moj sodrug pa se obrne in mu v naglici prav po slovensko in po domače odgovori:

»Pa ne mi — osel!«

Smeh me je silil in potegnil sem ga se-boj. Videl sem, da je tisti za nama ves pre-plašen obstal z odprtimi usti.

V dvorani Delavskega doma je bila ob 8. uri zvečer akademija.

Pri pogrnjenih mizah. Bilo je natlačeno. 9000 oseb je bilo, ne včevši predvorane, kjer je bila jeseniška godba in igrala ko-račnice med posameznimi odmorji.

Nastopil je »Sprechchor« mladinske or-ganizacije. Izborna prednašanje. To je uve-del ruski proletarijat, ki je zavlada Rusijo in prodiral v svet. Tudi v Ljubljani ga bo-mo imeli. Moramo ga imeti.

Mešani zbor je zapel več pesmi. In sem gledal pevke, posebno pevke. Pa mi pravi soseda pri mizi:

»Das sind alle Ehefrauen und Mütter!«

Zamislil sem se. Vse so žene in mate-re? In ustvarjajo mešani pevski zbor? A Ljubljana? Kaj pa Ljubljana? Kje ste, so-družice, žene in matere, ali vsaj dekleta, da ustvarite mešani pevski zbor »Svobode«? O, vem. Tudi ve ga ustvarite. Morate!

Grški gosti so producirali roko-orbo in vaje z zastavami in ognjem — bakljami, z bakljami — bilo je, kakor da se vrtili okrog

teles v naglici ogenj in teče, kakor curek. Tako spretno in precizno so bili izvajani vsi gibi.

»Dirndltanz« so izvajale »Svobodašice« Beljaka. Prijetno. In naše sodružice so si posebno zapomnile, da treba tako podobno reč uvesti tudi v Ljubljani. Žabja balada pa jih je še bolj navdušila in ker imamo v slovenskem jeziku podobno pesem, se bo to dalo urediti.

Dviganje utežev je bilo zanimivo in pri-vlačno. Do 103 kg težke uteži so dvigali te-lovadci Beljaka in želi burno priznanje.

Jeseniška četa telovadcev je nastopila s prostimi vajami. Krasno. Vsak gib kakor iz-klesan. Mišice, kakor jeklo. Grohna tišina je vladala po dvorani; nato pa, ko so kon-čali, plaskanje, ki ni hotelo utihniti in za-hteve po ponavljanju so bile bučne. Ali čas je bil kratek, zato se ni moglo ponavljati. Pač pa so nastopili na bradlji. Nastop na bradlji pa je še povečal priznanje. Zakaj, telovadci so tako precizno izvajali dvige in vaje, da se je zdelo, kakor da telesa pla-vajo po zraku z vso lahkoto.

Jeseniška telovadna četa je častno po-kazala, kaj premore in dala vso čast jugo-slovanski organizaciji »Svobode«. Samo v meni je vstajalo vprašanje:

»Kaj pa ljubljanski telovadci? Kje pa so oni? Kaj znajo oni? ... Sicer pa ... pokazali bodo, ker vem, da znajo; samo priti niso mogli v Beljak.«

Po končanem vzporodu se zastor še enkrat dvigne.

»Kaj je to. Močnih, stasitih mladev cela vrsta stoji. Kroj kolesarsko-delavskih kolesarjev Slovenije.«

In predstavi predsednik:

»Jeseniški kolesarji. Pravkar so pridir-jali na svojih kolesih. Sitnosti so imeli na

meji. Naše oblasti so zahtevale od vsakega 100 šilingov kot kavcijo, da bo zopet pe-ljal kolo nazaj. Potom naše intervencije — telefonično — smo stvar uredili, vendar so nekoliko zamudili. Pozdravljeni!

Plaskanje. Klici: »Freundschaft Jugo-slovanit«

Bili so še govori. Tudi predsednik ju-goslovanske »Svobode« je govoril. Krepko, kakor zna, ako hoče.

Nato je bila akademija končana. Za-čela se je prosta zabava.

Mi pa, iz Jugoslavije, smo šli spat. Za-kaj, jutri bo slavnostni dan. Pozneje sem zvedel, da nismo šli vsi spat. Ali ...

Nedelja. Prvi julij. Tekme so se že pri-čele ob šestih zjutraj. Z lahkoto sem vstal, čeravno bi bilo boljše, da tudi jaz nisem šel spat. Kako ne? Saj nisem prišel spat v Beljak. Ali ...

Pogovarjam se z gostiteljico. Damo, ki jo izdaja njen nastop in vedenje za članico višje družbe. Tako mislim. Njen sin je gim-nazijec. Je pri naraščanju, pri »Rote Falken«, rdečih sokolcih. Dober dijak, a v šoli mu delajo profesorji sitnosti. Vsem, ki so »Ro-te Falken«. Vsem, ki so starši socialisti. Strogo jih klasificirajo, vsaka malenkost povzroča črno piko. Vendar se »Rote Falken« ne uklonijo. Učijo se zato inten-zivneje, igre in prostost darujejo knjigi in nalogam, v tiho jezo profesorjev — ne vsem, samo gotovim — in prinašajo domov lepa spričevala in brihtne glavice. Ponosna je na svojega sina — mati je, kako bi ne bila ponosna, a njen sin je dober dijak in vzpod-buden »Rote Falke«.

(Nadaljevanje sledi.)

zulata bi rad igral ulogo majhnega Mussolinija. Čital je namreč kritiko čez Nobila in pri tem mu je najbrž zavrela fašistična kri in zato se je hotel znesti saj nad enim uredništvom in pisal je:

Kralj, poslaništvo v M. Ostrovi.
6. jul. 1928 — Anno VI 1049-p.

P. n. uredništvo »Tagesboten«

Brno.

Vaše ščuvarsko pisanje proti generalu Nobilu je prazno ter idijotsko in ne zasluži odgovora. Vi niste nobeni žurnalisti, ampak mizerni figovci, katerim se more k večjem v obraz pljuniti.

U. Dudane.

Kaj bi šele bilo, če bi Duce postal imperator? Bog ve, zakaj ni pustil kozo repa!

Racijonalizacija produkcije.

Od dne 18. do 23. junija se je vršil na Dunaju kongres avstrijskih strokovnih organizacij, na katerem se je razpravljalo o stališču, ki naj ga zavzame organizirano delavstvo k vprašanju racijonalizacije produkcije.

Na kongresu se je ugotovilo, da avstrijska industrija ne bo uspevala, če se ne bo produkcija racijonalizirala. Iz tega razloga smatra kongres, da mora v to vprašanje poseči tudi organizirano delavstvo, da ne bo preveč prizadeto po racijonalizaciji, kakršno si misli kapitalizem.

Naj navedemo nekaj vzgledov, kako racijonalizira kapitalizem.

Velik obrat na Štajerskem je po racijonalizaciji produkcije odpustil 10—15 odstotkov delavcev, zvišal pa obenem storitev posameznega delavca za 75 odstotkov in v delu obrata celo za 119 odstotkov. — Dunajska kovinska tovarna je imela leta 1913 1480 delavcev, ki so izdelali 3 milijone kosov izdelka, danes pa izdelata 357 delavcev skoro 6 milijonov kosov istega izdelka. Pri poštni upravi se mora šesteti na stroju na dan najmanj 6000 številčk polžk. Ko so pa določili premije za hitrejšo seštevajo, se seštevajo sedaj na dan po 12.000 številčk.

Iz prakse je torej razvidno, da smatra kapitalizem vprašanje racijonalizacije produkcije absolutno za svojo privatno gospodarsko zadevo, ki naj služi samo povečanju dobička producentu, oziroma lastniku obrata. To stališče je pa krivo. Racijonalizacija produkcije ni privatna zadeva posameznih podjetnikov, ampak je povsem narodnogospodarsko vprašanje. Zato delavstvo pričakuje od nje izboljšanje življenjskih razmer, bodisi potom pocenitve produktov, zvišanja mezd ter skrajšanja delovnega časa.

Pri racijonalizaciji gre vedno za tehnično izpopolnitev obratov ali pa šabloniziranje produkcije, ki več ali manj zviša storitev. Racijonalizacija pomeni obenem popolnejšo izrabo delovne sile, ki se ob večjem naporu in morda še nezdravih razmerah ali

celo ob slabih plačah mnogo prej izrabi. Na drugi strani pa zahteva večja produkcija, ki je povrh še ceneja, več konsuma, ki ga pa ne bo, če bodo prihranki pri produkcijskih stroških šli samo v žepe kapitalistov, ne pa kot zaslužek ali cenejše blago konsumantom.

Strokovni kongres je zato zahteval v tem vprašanju:

1. Sodelovanje obratnih svetov in dotičnih strokovnih organizacij pri nameravanih racijonalizacijskih merah;

2. zvišanje mezd in zaslužkov z ozirom na pomnoženo proizvodnjo ter obenem skrajšanje delovnega časa sorazmerno s povečano izrabo delovne sile;

3. s tarifno pogodbo se določa število tur in vrstni red ter dodeluje stroji;

4. državne zavode, ki ob sodelovanju od podjetnikov neodvisnih strokovnih organizacij ugotavljajo posledice nepretrganega naglega in monotonega dela;

5. odredbe v svrhu preprečenja zdravju škodljivih posledic takega dela.

Te norme in skrb za nezaposlene vsled racijonalizacije bodo za avstrijske strokovne organizacije merodajne, da v racijonalizacijskem razvoju v Avstriji, ki se vrši jako naglo, obvarujejo dosedanj socialni položaj, oziroma ga izboljšajo.

Shodi.

Hrastnik, V nedeljo, dne 22. julija govori posl. s. Petejan na ljudskem shodu v dvorani Konsumnega društva rudarjev.

Tezno, V soboto, dne 21. julija govori posl. s. Petejan na shodu v gost. prostorih pri Feliču, ob 7. uri.

Lajtersperk, V nedeljo, dne 22. julija se vrši v gostil. prostorih pri »Dreisigerju« javen shod ob 10. uri dopoldne.

Ptuj.

Novi časi.

Svet se suče, posebno v Ptuj, in sicer na levem bregu Drave, tam kjer stoji tovarna Petovija. Gospodje so ga zasukali za dve ozir, tri ure na levo, zato da ne bodo delavci predolgo »lenuharili« v posteljah. Zgodilo se je namreč v Jugoslaviji, da je gospod ugotovil, da se je v lepem vremenu dobro iti malo kopat, če sonce malo bolj močno sije. In tako so razglasili naredbo, da se od prejšnjega ponedeljka naprej dela »poskusno« že od 5. ure zjutraj, in če se zadeva obnese, se bo pa to podaljšalo. In res: Delavci so postali »poskusni zajci«, in sicer jako dobri poskusni zajci ter so se »obnesli« in so vstajali rano še pred soncem in drveli zaspani v tovarno; sedaj pa se je ta turnus podaljšal. Toda špas na stran. Tovarna je uvedla delovnik od 5. zjutraj pa nepretrgoma do pol 2. ure popoldne. Delavci, ki stanujejo na pr. v Kicar-

ju, Dražencih, Apačah in tako oddaljenih krajih, morajo vstajati najpozneje ob 3. zjutraj, ako hočejo priti poldrugo uro daleč v tovarno. Otroci in ostala družina pa še lahko malo pospi. To je naravnost škandal, kaj si gotovi gospodje že vse upajo z domačim delavstvom počenjati. Kaj takega še kitajski kuliji ne dožive. Sploh se v Petoviji že od nekdaj premetava delovni čas kakor prazen žakelj. Pozimi je imel vsak oddelek svoj delovnik, noben večer delavec ni sigurno vedel, ali bo jutri začel ob času in nehal ob času, kakor danes. Toda sedanja odredba g. ravnatelja presega vse meje. Seveda on lahko »za šport« vstaja nekaj tednov nekoliko prej. Njemu se lahko pripravi zajtrk in južina ob vsakem času, ker ima samo nekaj korakov iz tovarne do svoje obednice. Toda drugo delavstvo ni navajeno zajtrkovati zjutraj ob 3. uri in delati skozi 8 ur ter neredno obedovati. Izjavljamo, da se ima tovarna ravnati tudi po potrebah delavstva in sploh človeških navadah in odločno odklanjamo take sekature. Z delavstvom se itak pometi v tej tovarni tako, kakor nikjer drugje. Za vsako malenkost si izmišlja ravnateljstvo globe in odteguje trdo pri-garan novc od zaslužka — zato, da se bo v jeseni tovarna zopet izkazala kot velika dobrotnica.... Proč s temi trikii in uvedite normalne razmere. Govoriti pa moramo tudi z »zaupniki«. Kjer ni organizacije — in tukaj je ni — tam se lahko dela tako, kakor se dela tu. Zaupniki bi morali stati trdno na strani delavstva in na pr. v tem slučaju zahtevati glasovanje delavstva, ne pa se pustiti frapirati od ravnateljeve gostobesednosti. Končno priporočamo ta obrat vsemu delavstvu za vzgled, kako je tam, kjer ni delavstvo solidarno. Plače slabe, delovnik neprimeren, šikane v obratu, globe kakor v kaki slabi ljudski šoli. Seveda, lepa reklama tovarne nekaj stane, bo že nekdo plačal, četudi najzadnji tovarniški delavec.

Prizadeti delavci.

Senovo.

V nedeljo, dne 8. t. m. se je tudi pri nas vršil za ta kraj precej časten Zadrugi dan. Poročal je s. Tokan iz Ljubljane. Proletariat naj ima pred očmi vedno in povsod, da je njegova rešitev mogoča edino od njega samega; naj že končno uvidi, da ga razni maziljeni demagogi ne bodo in ne morejo nikdar rešiti. Dovolj je že raznega kapitalističnega frazerstva. Delo ustvarja in delo naj gospodari, ne pa razni paraziti. Dovolj naj bode bratomornih bojev. Delavci, kmetje, urad-

sije na nočnem nebu in tako tvori celoto.

Slična celota se vidi pri 7 prednostih, katere ima

niki, vsi smo izkoriščani. Bratje, vsi smo enaki! Bodimo iskreni, iščimo krivca in ga obsodimo. Krivec je v mednarodnem kapitalizmu, ki se skriva za hrbtom nacionalnih judežev-plačancev. Laž je trditev, da je nacija v nevarnosti. Kakršne nas je mati rodila, taki smo, ker nimamo sredstev, da bi kaj drugega postali. Laž je, da je vera v nevarnosti. Veliki duhovni se skrivajo za vero in vršijo vnebovpijoča umorstva ter varajo človeštvo. Cerkveni kot svobodomiseln kapitalizem laže, nesramno laže na račun nezavednega proletariata. Zato, sodrugi, v socialistične organizacije, kajti samo socializem je priroda — naravni pojav brez vsakih laži-umetnin.

Vič pri Ljubljani.

Podružnica »Svobode« na Viču priredi v nedeljo, dne 22. julija, celodnevni družinski izlet v iški Vingart. Zbirališče ob pol 6. uri zjutraj pred Zadrugi domom na Glincah, odtod skupni odhod ob 6. uri z vozom, kole-si idt. Prijave sprejema sodružica M. Celerčeva v prodajalni Konz. društva ter obenem predplačilo za vožnjo Din 10 za sedež. Provijant ter kopalno opremo s seboj vzeti. Izlet se bo vršil le ob lepem vremenu. K obilni udeležbi vabi vse »Svobodaše« ter prijatelje — odbor.

Otvoritveno naznanilo!

Cenj. občinstvu naznanjam, da sem prevzel znano gostilno

„Pri starem mostu“

(preje Lešnik) v Dravski ulici št. 13.

Točil bom pristno dalmatinsko vino iz domačega kraja. Mrzla in gorka jedila bodo cenj. gostom vedno na razpolago. Specialitete Dalmatinska šunka, ovčji sir itd. Za mnogobrojni obisk se priporoča Juro Kačunič.

Nabirajte nove naročnike

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKE DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruga lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 250 D

NAČELSTVO.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d.d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

KIS ZA VLAGANJE KUMARC itd.

EN GROS
EN DETAIL

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA ULICA ŠT. 19
TOVARNA ZA IZDELOVANJE DESERTNIH-VIN IN SIRUPA

nadalje vinski kis, špirit, vse vrste likerjev, tropinovec, droženo žganje, slivovec, rum, konjak i. t. d., se dobi po nizkih cenah samo pri turški